

Uusi rinnakkainen yksilöintitunnus

- Miksi tarkoitus toteuttaa, ratkaisun hyötyjä ja miten rinnakkaiskäyttö toimisi?

HETU – uudistushanke, johtoryhmä, 26.8.2021



**DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO**



Taustoitusta: Uusi rinnakkainen yksilöintitunnus

- Hankkeen asettamispäätöksessä asetettu tavoitteeksi
 - Tarkoituksena on luoda nykyiselle HETU:lle **rinnakkainen** yksilöintitunnus, jota voitaisiin hyödyntää esimerkiksi erilaisissa sähköisen asioinnin käyttötilanteissa sekä tietojen vaihdossa henkilötunnuksen sijaan
- Organisaatiot **voivat käyttää** rinnakkaista tunnistetta, mutta se **ei ole pakollista**
- Tunnus on toissijainen suhteessa henkilötunnukseen
- Henkilötunnuksen **korvaamiseen** pitkällä aikavälillä **varaudutaan**, mutta sille **ei ole asetettu tavoiteaikataulua**.
- Henkilötunnuksen käyttö nykyiseen tapaan mahdollista
- Käyttöönotto rinnakkaiseen käyttöön mahdollista 2023



Uusi yksilöintitunnus: miksi?

- Henkilötunnuksen uudistamishankkeen ensimmäisessä vaiheessa nykymuotoisesta henkilötunnuksesta tunnistettu useita ongelmia, joita ei ole mahdollista korjata jos pitäydytään pelkästään nykyisessä henkilötunnusjärjestelmässä
- Kokonaan uuden tunnusjärjestelmän ottaminen käyttöön ensisijaiseksi tunnusjärjestelmäksi lyhyellä siirtymäajalla on kallista ja vaikeaa
 - Siksi uudistushankkeessa kriittisimmät ongelmat ratkaistaan nykyisen tunnusjärjestelmän puitteissa
 - HETU:jen riittävyys (uudet välimerkit)
 - Sukupuolineutraali tunnusten antaminen 2027 eteenpäin (osittainen ratkaisu)
- Rinnakkaisella tunnusjärjestelmällä halutaan mahdollistaa halukkaille organisaatioille mahdollisuus käyttää toista keskitetysti hallittua yksilöintitunnusta henkilötunnuksen rinnalla ja sijaan (joissain käyttötapauksissa)



Uusi yksilöintitunnus: miksi?

- Rinnakkainen tunnusjärjestelmä on mahdollistava muutos kahdella tavalla
 - Se antaa organisaatioille mahdollisuuden rakentaa digitaalisia palveluita keskitetysti hallitun identiteetin varaan ilman tarvetta käyttää henkilötunnusta tai vähintään siten, että HETUa käsitellään vain taustajärjestelmässä
 - Samalla Suomeen rakentuu pitkällä aikavälillä infrastruktuuria uudelle tunnusjärjestelmälle, joka voisi korvata nykyisen henkilötunnuksen



Uusi yksilöintitunnus: Käyttöönotto

- Uuden tunnusjärjestelmän suuret kustannukset muodostuvat muutoksista, jotka tulee tehdä suureen joukkoon nykyisin käytössä olevia tietojärjestelmiä suhteellisen lyhyessä ajassa.
- Jos siirtymäaika on pitkä (esim. 20 vuotta) ja muutoksia tehdään uusia järjestelmiä rakennettaessa/vanhoja uudistettaessa, pitäisi käyttöönoton olla kustannusneutraali tai lähellä sitä.
 - Olettaen että rinnakkainen tunnus huomioidaan suunnitteluvaiheessa
- Jollakin organisaatiolla ensimmäisen vaiheen käyttöönotto voisi tarkoittaa sitä, että uusi yksilöintitunnus tallennetaan taustajärjestelmään, mutta sitä ei alussa vielä käytetä prosesseissa.



Uusi yksilöintitunnus: Hyötyjä

- Yleisiä hyötyjä:
 - Henkilötietoriippumaton tunnus
 - Useat tahot ovat tuoneet esiin huolen siitä, että hetun nykyinen rakenne altistaa erityisesti vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä monissa asiointitilanteissa syrjinnälle.
 - Sukupuolineutraalius toteutuu hankkeessa vain osittaisena, syntymäaikaneutraalius ei lainkaan.
 - Tietojen vuotaessa palvelusta vaikutukset jäävät pienemmiksi (vrt. HETUut + joukko henkilötietoja vuotaa/varastetaan)
 - Asiointipalveluissa ei ole pakko käsitellä tarpeettomasti tietoja henkilön sukupuolesta ja syntymäajasta/iästä
 - Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (tietojen minimointi).
 - Hetun nykyinen rakenne sopii huonosti yhteen tietosuoja-asetuksen vaatimusten kanssa.



Uusi yksilöintitunnus: Hyötyjä

- Yleisiä hyötyjä:
 - Tunnusteiden riittävyys taattu pysyvästi kestäväällä tavalla
 - Suomeen rakentuu valmius siirtyä pitkällä aikavälillä uuteen tunnusjärjestelmään, minimoiden jo ennalta valtaiset kustannusvaikutukset
 - *Tunnus olisi lähtökohtaisesti julkinen, jonka vuoksi sitä voisi käyttää vain yksilöintiin*
 - *Ei voi käyttää epävirallisena "salasanana" (vrt. HETUn väärinkäyttö)*
 - *Tunnus on aidosti pysyvä ja muuttumaton*
 - *Ei tarvetta vaihtaa, koska ei sisällä henkilötietoja eikä sitä voi varastaa*
 - *Toimii mahdollistajana yhteentoimivalle rajat ylittäväälle tiedonvaihdolle*
 - *Voidaan välittää esim. EiDAS kontekstissa HETU:n sijaan yksilöivänä tunnisteena ulkomaille*



Uusi yksilöintitunnus: Hyötyjä

- Hyötyjä organisaatioille:
 - Väestötietojärjestelmässä keskitetysti hallitulla rinnakkaisella yksilöintitunnuksella voi digitaalisissa palveluissa yksilöidä henkilön vahvasti ilman henkilötunnusta ja säilyttää silti yhteyden muissa rekistereissä oleviin tietoihin
 - Organisaatiolle muodostuu kyvykkyys rakentaa paremmin tietosuojalain kanssa yhteensopivia prosesseja
 - Voitaisiin mahdollisesti käyttää henkilötietoriippumattomana yleistunnisteena HETUa laajemmin ilman tietosuojalain 29 §:ssä säädettyjä rajoituksia.
 - Organisaatiolla pienemmät muutuskustannukset, jos uudella yksilöintitunnisteella päädytään korvaamaan joskus HETU

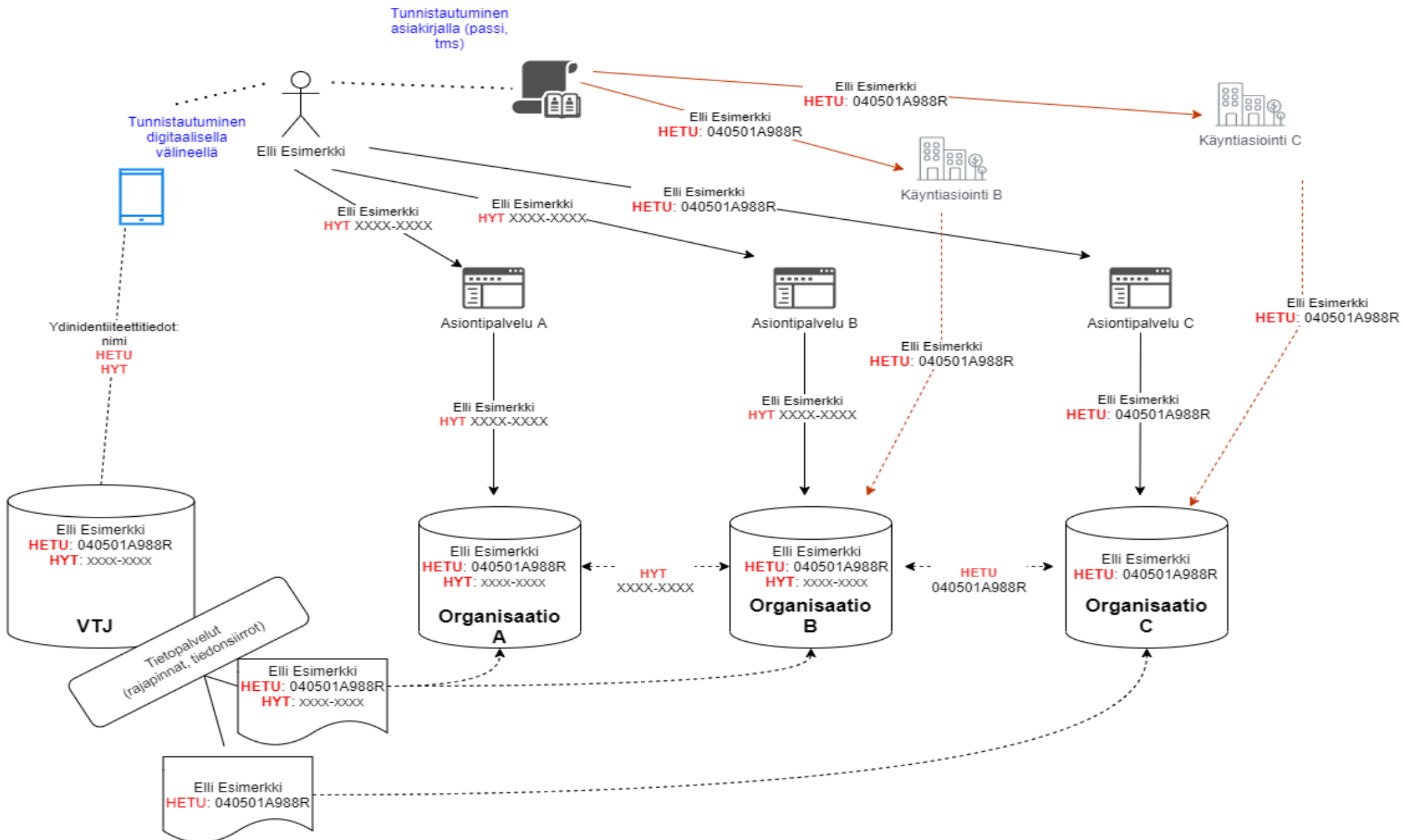


Uusi rinnakkainen yksilöintitunnus: miten käytettäisiin?

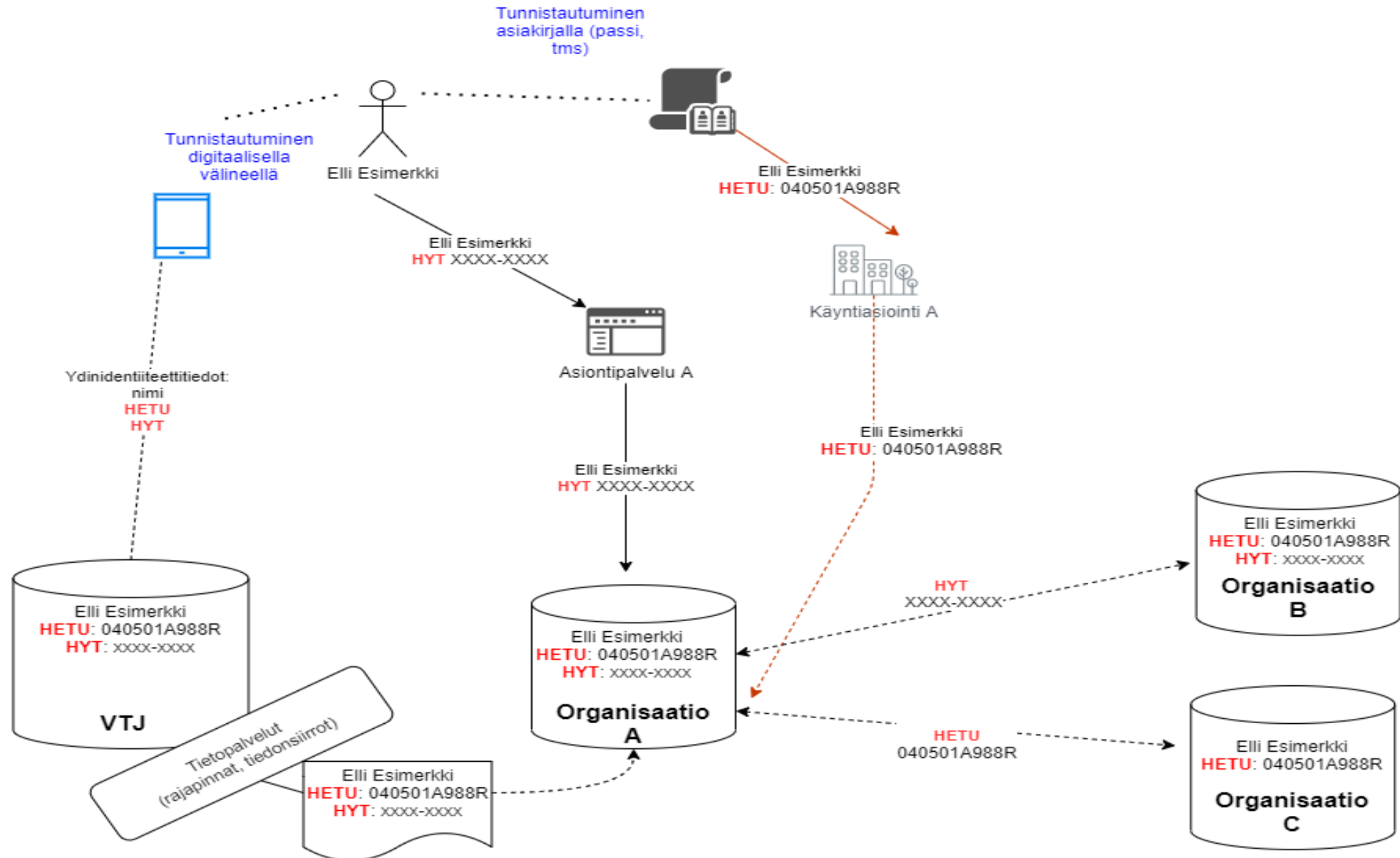
- Luodaan väestötietojärjestelmään HETUn rinnalle toinen yksilöivä tunnus HYT
- Annetaan kaikille niille tahoille joille luovutetaan VTJ:stä tietoja mahdollisuus vastaanottaa HETUn rinnalla HYT (tai pelkkä HYT)
- Palautetaan HYT myös tunnistustransaktioiden yhteydessä HETUn rinnalla
- HYTin käyttöä haluavat organisaatiot tallentavat HYTin HETUn rinnalle tietovarantoihinsa. (tällä pääsee jo pitkälle)
- Ne organisaatiot, jotka käyttävät HYTia voisivat luopua HETUn käytöstä sähköisessä asiointissa osittain
- Myös tietojen vaihto HYTiin perustuen toisten organisaatioiden kanssa on mahdollista, jos myös vastapuoli käyttää HYTia
- HYT:in perusteella aina mahdollista saada yhteys väestötietojärjestelmään rekisteröityyn identiteettiin ja HETUun



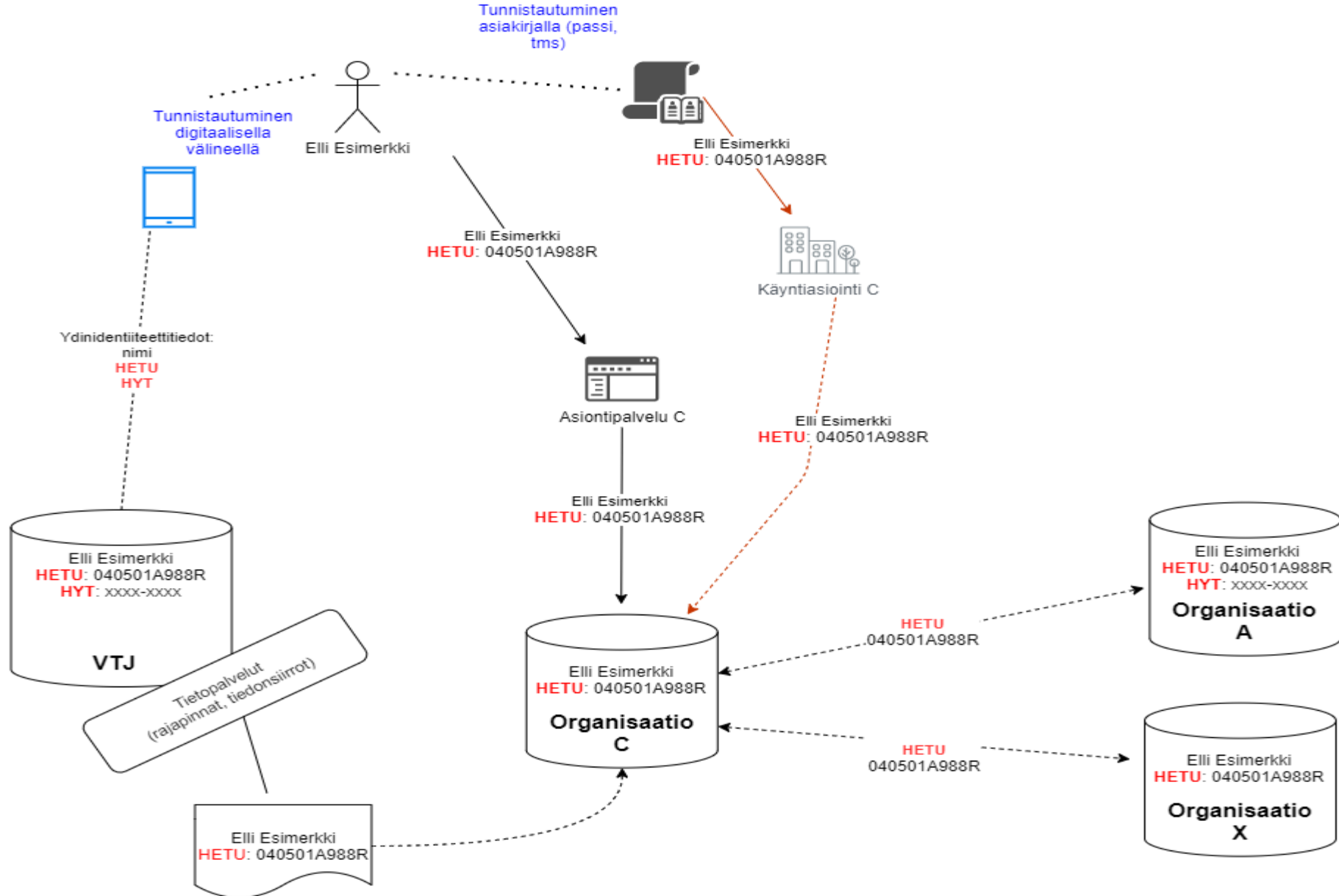
Uusi yksilöintitunnus: Rinnakkainen käyttö



Rinnakkainen käyttö: Yksi organisaatio, jolla HYT käytössä



Rinnakkainen käyttö: Yksi organisaatio, jolla vain HETU



Rinnakkainen käyttö: Organisaatioiden välinen tiedonvaihto

